

Подальшого дослідження потребує питання визначення сутності, змісту, структурних компонентів і рівнів готовності вчителів та студентів до краєзнавчої роботи з учнями в шкільній практиці.

Г.І. Матукова

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті Ганни Іллівни Матукової „Вплив фізичної культури на формування компонентів загальної культури майбутніх фахівців” розглядається фізична культура як важливий компонент загальної культури студента. Результати дослідження виявили, що необхідно змінити погляди студентів на фізичну культуру, ставлення до свого тіла, здоров'я, як головної цінності людини, способу життя, . Для цього потрібні нові форми позааудиторної роботи.

In Ganna Illivna Matukovoj's clause “ Influence of physical training on formation of components of the general culture of the future experts “ is considered physical training as the important component of the general culture of the student. Results of research have revealed, that it is necessary to change sights of students to physical training, the attitude to the body, health, as main value of the person, a way of life. New forms are necessary for this purpose works.

Становлення фізичної культури молодшої людини сьогодення відбувається під впливом багатьох факторів. З одного боку - це сукупність соціально-економічних та психолого-педагогічних відносин, а з другого - діючі сили внутрішнього розвитку, що сприяють змінам у самопізнанні.

В.К. Бальсевич, С.В. Биков, О. Вишневський, Л.І. Лубишева та ін. підкреслюють, що наслідком фізичного виховання є фізична культура (у культурологічному розумінні), яка в співвідношенні з гуманістичним вихованням є вихованням тілесного, психологічного і інтелектуального [2]. О. Вишневський зауважує, що “душа і тіло – поєднані в людині”.

Отже фізична освіта формує індивідуальність та будує “фундамент” здоров'я, яке дуже важливе для майбутнього фахівця. Незважаючи на це, проблема актуалізації фізичної культури серед молоді є головною проблемою сьогодення.

Досліджуючи шляхи активізації і підвищення рухової активності молоді, формування культури сучасного студента, ми прийшли до висновку про хибність деяких поглядів на фізичну культуру як якості особистості.

Ми вважали за необхідне виявити:

- оцінку студентами стану свого здоров'я, рівня фізичної підготовленості,
- погляди майбутнього фахівця на значення фізичної культури у його житті,
- рівень спеціальних знань у галузі фізичної культури,
- розуміння поняття фізичної культури як загальної культури, її зв'язок

з вихованням.

Було опитано та анонімно анкетовано 167 студентів різних курсів (з них 84 – жінки й 83- чоловіки) Криворізького економічного інституту КНЕУ та Криворізького педагогічного університету.

Виявлено, що більша кількість студентів (75 %) не може об'єктивно оцінити рівень своєї фізичної підготовки, вважає кращим відпочинком - пасивним. “Невелике значення” має фізична культура у житті сучасного молодого фахівця у 62% студентів. А рівень спеціальних знань у галузі

фізичної культури, у студентів опинився невисоким.

Аналіз результатів призводить до необхідності змін у поглядах молоді щодо цієї проблеми. Треба поширити й оновити заходи та програми, забезпечуючи тісний зв'язок теорії з практикою. Не шукати спортсменів (цю функцію можуть взяти на себе спортивні клуби), а працювати над концепцією оздоровлення сучасного студента. Передусім змінити погляди фахівців освіти на фізичну культуру, ставлення до свого тіла, здорового способу життя й не сприймати це, як другорядне, не важливе. Впроваджувати нестандартні форми занять. Працювати над розробкою індивідуальних та самостійних програм з фізичної культури. Відводити більше годин на позааудиторні заняття, активізуючи руховий режим майбутнього фахівця.

Література:

1. Вишневський О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. - Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти: Львівське обласне педагогічне товариство ім. Г.Вашенка. - 1996. - 238с.

2. Лубишева Л.И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и пути его освоения обществом и личностью // Теория и практика физической культуры. - 1997. - № 6. - С. 10-13.

В.В. Ленська, Г.Д. Потопа

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вимога часу – громадянське виховання. Ще у середині 90-х рр. ХХ ст. ЮНЕСКО започаткував міжнародний проєкт громадянської освіти для миру й демократії на Землі. Актуальність громадянського виховання особистості у сучасному українському суспільстві великою мірою зумовлюється потребами державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості, що мають забезпечити усім громадянам рівні стартові можливості для розвитку й застосування їхніх потенціальних здібностей, досягнення суб'єктивно привабливих і водночас соціально-значущих цілей як умов реалізації найголовнішої соціально-педагогічної потреби особистості – потреби в самовизначенні та самоутвердженні. [1, 7-13]

У процесі громадянського виховання провідне місце належить формуванню світогляду особистості, на основі якого формується система її ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, усвідомлюється місце в суспільстві, визначаються обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною.

Серед принципів громадянського виховання в умовах університетської освіти на перше місце, безумовно, висувається принцип гуманізації та демократизації навчально-виховного процесу. Цей принцип вимагає виконання існуючих законів і норм моралі, поваги до народних традицій, психологічної компетентності та інтелігентності керівників усіх підрозділів університету, професорсько-викладацького та студентського колективів, навчально-допоміжного персоналу. Він передбачає повсякденну, доброзичливу працю з людьми, постійне прагнення до створення й підтримки стабільного комфортного мікроклімату у колективі, відмови від авторитарної педагогіки. Провідною лінією реалізації цього принципу має стати педагогіка партнерства, якою повинен оволодіти кожен викладач

університету.

Перехід від авторитарно-дисциплінарної моделі навчання на особистісно-орієнтовну передбачає оволодіння педагогом різними варіантами побудови навчального процесу. Сучасний педагог має знати не один універсальний метод навчання, а кілька, які можуть бути придатними для досягнення мети.

Вважаємо, що найголовнішими ознаками особистісно-орієнтованого навчання є багатоваріативність методик викладання та виховання, уміння організувати навчання одночасно на різних рівнях складності.

Громадянському вихованню, розвитку творчого професійного мислення, оволодінню вміннями й навичками постановки інтелектуальних задач і проблем, висловлюванню особистої точки зору, вмінню працювати як індивідуально, так і в команді сприяє широке використання таких інтерактивних форм навчання й виховання, як навчально-інтелектуальні ігри на семінарах типа „Брейн-ринг” або „Хто хоче стати відмінником?” (на зразок „Хто хоче стати мільонером?”), КВК, політичні дебати, знайди помилку та інші; суд історичної пам'яті типу „Мазепа: патріот чи кар'єрист?”; традиційні квітневі конференції на потоках, присвячені дню Перемоги, на яких студенти не тільки виступають з повідомленнями, але й декламують вірші і співають патріотичні пісні; інтелектуальні ралі, кейс-метод тощо.

Реалізація інтерактивних методик передбачає комплексне використання сучасних технічних засобів навчання, аудіо – та відео матеріалів, комп'ютерної техніки.

З досвіду навчальної та виховної роботи Криворізького навчально-консультативного центру Запорізького держуніверситету ми дійшли висновку, що для пробудження й відтворення національної свідомості потрібно, щоб національна ідея проходила через усі без винятку навчальні курси, а викладання йшло тільки державною мовою. Не можна переконати студента в думці, що ми є великий і давній європейський народ, не державною мовою, бо саме мова є найбільш переконливим аргументом формування почуття власної гідності й повноцінності.

Для виховання національно свідомої інтелектуальної еліти величезне значення має залучення студентів до науково-дослідницької роботи. Так, студентка зі спеціальності „економічна кібернетика” Г.Сергієнко взяла участь і виступила з доповіддю „Велика селянська поруха: голодомор на Дніпропетровщині” на Всеукраїнській науковій конференції у м. Львові (травень 2003 р.), студентка зі спеціальності „соціологія” В. Задорнова брала участь у IV Міжнародній конференції „Людина. Техніка. Культура” у м. Харків (травень 2003 р.).

Таким чином, через низку методичних та виховних заходів відбувається виховання громадянської активності студентської молоді.

Література:

1. Власова Т. И. Нравственные основы современного образования //Славянская педагогическая культура. – 2002. - № 1. – С. 66 - 69.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. – Шлях освіти, 2000. - № 3.
3. Погорелая Е. А. Лакуны культурно-образовательного пространства современной личности //Славянская педагогическая культура. – 2002. - № 1. – С. 131 – 133.

ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ВУЗУ ПО ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ

Система профілактики соціальних відхилень серед молоді, що складалася впродовж довгих років у нашій державі на основі адміністративно-правових мір превентивного впливу, перестала відповідати новітнім вимогам розвитку суспільства, яке розвивається на основі гуманізації усіх сфер його діяльності. І насамперед освітньо-виховної. Бо саме вона є провідним ланцюжком головних пріоритетів, що мають відродити справжні життєві цінності і призупинити моральну деградацію людини – джерела породження кримінальних традицій і звичаїв у молодіжному середовищі і, перш за все, підлітковому.

При новому підході до вирішення справи слід обов'язково пам'ятати, що подолання кризових явищ маргінального характеру потребує врахування в превентивній роботі досягнень всесвітньо відомих педагогічних лабораторій А.С.Макаренка [1] і В.О.Сухомлинського [2]. Вони першими з педагогів проголосили, що людина погана тому, що вона знаходилась у поганій соціальній структурі, у поганих умовах. А горезвісні дитячі “правопорушення і злочини – найяскравіші показники слабкості виховання”.

Звідси можна зробити важливий для оновлюваної профілактичної системи виховання висновок. Не дивлячись, що профілактикою девіантної і делінквентної поведінки серед неповнолітніх займаються юристи, кримінологи, медики, а також психологи і соціологи, визначальним в ній має бути педагогічний аспект попередження.

Новий підхід до профілактичної роботи адекватний соціально-педагогічному феномену гуманізації, що переносить акцент роботи з молоддю у площину глибокої поваги до особистості, а не відчуженості від неї. Цей відомий постулат зайвий раз підтверджує правомірність актуальної тези, що злочин краще попередити, ніж потім карати за нього.

Тому ми поділяємо думку тих вітчизняних і зарубіжних дослідників превентивної педагогіки, які ініціюють виділення з педагогічної науки сфери педагогічної профілактики в “самостійний вид педагогічної діяльності” (В.М.Оржеховська [4], В.О.Попов та інші), технологія якої, на жаль, ще майже не вивчена. В рівній мірі це стосується і такого важливого завдання як спеціальна підготовка кваліфікованих майстрів превентивного виховання.

Нагадаємо, що першим у вітчизняній практиці, хто зрозумів нагальну необхідність такої перебудови, був В.О.Сухомлинський. Ще в кінці 60-х років видатний педагог організував у знаменитому Павлиші психологічний семінар з проблем індивідуального підходу до важких дітей, на базі якого вперше почала вестись цілеспрямована підготовка фахівців превентивної роботи на науковій основі [3]. Сьогодні, безумовно, ще важко прогнозувати якою саме буде масштабна система вузівської підготовки вкрай потрібних майстрів превентивного виховання і настільки швидко це відбудеться. Але безперечно те, що вона вже назріла і вимагає серйозного теоретичного

осмислення і практичного удосконалення. Тим більше, що традиційними вузівськими програмами з педагогіки орієнтація на підготовку нового фахівця сучасної школи покищо не передбачена.

Деякі спроби виправити становище були зроблені на педагогічному факультеті нашого університету. Його науковці, у тісній співпраці з практиками, два роки тому вперше створили комплекс нових програм. Спочатку спецкурсу "Основи превентивної педагогіки" для студентів спеціальності "Початкове навчання", а потім об'ємного навчального курсу "Превентивна педагогіка" для студентів спеціальності "Практичні психологи".

В їх основу покладено розробку і вивчення конкретних технологій, зорієнтованих на профілактику як девіантних і делінквентних, так і адиктивних форм поведінки засобами педагогічних впливів на особистість. Бо саме педагогічний аспект попередження стає сьогодні провідним.

В процесі лекційної і практичної роботи, студентам надається можливість глибоко засвоїти один з найважливіших принципів превентивної педагогіки, який полягає у вторгненні в асоціальну ситуацію розвитку учня, його сім'ї, оточення. А також формування умінь і навичок практичної роботи по попередженню деструктивних факторів, що породжують правопорушення та інші негативні прояви у поведінці юнаків і дівчат.

В роботі по підготовці вчителя до превентивної діяльності ми обов'язково враховуємо дані аналізу причин правопорушень учнівської молоді, які ретельно прослідковують студенти за програмами роботи наукових проблемних груп і гуртків. Результати їх досліджень свідчать, що надійною перешкодою на шляху до протиправних дій є високі моральні якості молодої людини. Тому одним із важливих завдань вузівської підготовки педагога до профілактичної діяльності має бути формування у нього умінь і навичок кваліфіковано виховувати у школярів моральну стійкість — ознака міцного морального здоров'я. Вона дає широку можливість учневі стати не тільки людиною активної життєвої позиції, але й не піддаватись стихійним і негативним впливам інших.

Дійовим способом правильної моральної оцінки різних явищ антропосоціального світу дитини і кваліфікованого вирішення завдань превентивної педагогіки стало глибоке переосмислення на факультеті суб'єктів педагогічної практики студентів. Із вузького шкільного об'єкту у нас вона значно розширила і поглибила свої навчально-практичні горизонти. Це відбулось за рахунок ефективного використання створених у місті різноманітних суб'єктів служб у справах неповнолітніх (центри соціальної адаптації молоді, психологічні консультпункти, навчально-виховні соціально-реабілітаційні дитячі комплекси, школи-інтернати, дитячі притулки, розподільники тощо). В них якісно на новій основі вперше проходять педагогічну практику майбутні організатори превентивної роботи з дітьми, підлітками і молоддю, які теж, до речі, високо оцінюють надані їм можливості всебічного здійснення професійного зростання.

Народження новітньої педагогічної технології "превентивна педагогіка" — це не просто введення в традиційну програму виховання нових спецкурсів, програм чи навчальних курсів по вивченню проблем превентивного виховання. А й наповнення людяністю як самого викладання, так і практичної профілактично-виховної роботи з педагогічно занедбаними, важкими дітьми і їх неблагополучними сім'ями.

Як бачимо вузівська теоретична й практична підготовка фахівця

нового направлення в педагогічній діяльності вчителя має обов'язково враховувати серйозні перебудовчі процеси, що відбуваються сьогодні в структурних ланках і самих профілактичних органів. Зокрема служб у справах неповнолітніх, на замовлення яких наші студенти вже постійно виконують і успішно захищають дипломні роботи з найскладніших проблем превентивного виховання учнів. А змістовні методичні розробки широкі включаються в систему попереджувальних заходів, що проводяться в місті з участю наших студентів.

В цілому ж це значно активізує процес висококваліфікованої підготовки майстрів превентивної роботи. Це важливо ще й тому, що роль шкільного педагога і психолога у профілактичному процесі помітно зростає.

Література:

1. Макаренко А.С. Художественная литература о воспитании детей // Пед. соч.: В 8 томах. – М., 1986. – Т.7. – С. 26 – 50.
2. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы // Избр. произв.: В 5 томах. – К., 1980. – Т.4. – Беседы 4 – 5.
3. Натанзон Э.Ш. Трудный школьник и педагогический коллектив: Пособие для учителя. – М., 1984. – 96с.
4. Оржеховська В.М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх / Навч.-метод. посібник. – К., 1996. – С.65.

К.Р. Федорук, Л.Г. Потынга

ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ПОДХОД КАК ФАКТОР МОДЕРНИЗАЦИИ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Новые подходы к проблеме качества среднего профессионального образования и, в частности, медицинского, вступают в противоречие с преобладающей современной традиционной дискретно-дисциплинарной моделью реализации содержания обучения. Новые общественно-экономические отношения, а также изменение требований к современному специалисту-медику обуславливают необходимость ее коррекции.

Это подтверждается следующими причинами:

во-первых, модернизация общественной жизни, задающая новые цели образования, предъявляет повышенные требования к общей образованности специалиста;

во-вторых, внешней рамкой реформирования системы среднего профессионального образования является модернизация образования, которая определяет необходимость организации данного процесса педагогом, обладающим соответствующим уровнем культуры и компетентности.

Педагог, преподаватель, являющийся ключевой фигурой в образовании, сегодня не только воплощает образовательную программу в учебный процесс, но и непосредственно участвует в формировании содержания образования, в его обновлении. Именно он формирует будущего специалиста и как конкурентоспособного работника и как личность, способную к саморазвитию. Поэтому именно ему, субъекту среднего профессионального медицинского образования, надлежит в первую очередь овладеть модернизированными технологиями.

Стандартизация, компьютеризация и всеобщее тестирование – три продекларированные «кита» модернизации – задают те перспективы,

которые предстоит пережить образованию, и относятся к технологиям обучения и контроля.

Стандартизация определяет модернизированные правила игры, побуждает к построению единой образовательной программы, не только дающей своему выпускнику профессию, но и позволяющей адекватно ориентироваться и достойно действовать в современной социокультурной ситуации.

При этом информационные технологии обучения являются не более чем современным средством передачи информации в ее количественных параметрах (байтах), оставляющих «за кадром» вопрос о качестве. Причем в системе «человек-техника» возникает реальная опасность «уравнивания» ее участников, т.е. идет технократизация сознания субъекта.

Для проведения модернизации медицинского образования необходимо создать целый ряд условий и, прежде всего, обеспечить:

- объективные прогнозы спроса медицинской отрасли на специалистов со средним профессиональным образованием;
- расширение взаимодействия с другими учебными заведениями для обеспечения непрерывности образования;
- формирование гибкой системы поддержки профессиональной карьеры медицинского работника со средним профессиональным образованием на всех этапах обучения и производственной деятельности, с обеспечением возможностей переподготовки и повышения квалификации;
- привлечение и закрепление педагогических кадров, имеющих практический опыт профессиональной деятельности в медицине, стимулирование научного роста педагогических кадров средних специальных учебных заведений;
- использование современной технологической базы для практической медицинской подготовки студентов средних специальных учебных заведений.

Цель модернизации среднего профессионального медицинского образования состоит в создании механизма устойчивого развития системы образования. Для ее достижения необходимо решить следующие взаимосвязанные задачи.

1. Обеспечение государственных гарантий доступности и равных возможностей получения полноценного образования в сфере медицины.
2. Достижение нового современного качества профессионального медицинского образования.
3. Формирование в системе образования нормативно-правовых и организационно-экономических механизмов привлечения и использования внебюджетных ресурсов.
4. Повышение социального статуса и профессионализма работников образования, усиление их государственной и общественной поддержки.
5. Развитие образования как открытой государственно-общественной системы на основе распределения ответственности между субъектами образовательной политики и повышение роли всех участников образовательного процесса – обучающегося, педагога, родителей и образовательного учреждения.

Модернизация образования, в том числе и среднего профессионального медицинского образования, – это масштабная акция государства, осуществляемая при активном содействии общества.

НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті визначаються можливості навчально-дослідницької роботи в формуванні творчої індивідуальності майбутніх педагогів, визначається роль навчальних занять творчої спрямованості в забезпеченні позитивної динаміки рівня професіоналізму студентів.

The possibility of educational and research activities in formation of a prospective teacher as a creative individuality are substantiated in the article. The role of creative oriented studies in ensuring of positive dynamics of students' professionalism are determined.

Проблема підвищення якості підготовки педагогічних кадрів була і залишається сьогодні однією з актуальних. Переорієнтація характеру (відповідно щодо прийнятої національної доктрини розвитку освіти в Україні) із предметного на особистісно орієнтоване навчання ускладнює задачі та функції сучасного педагога.

Проблеми підготовки студентів до професійно-педагогічної діяльності (Кузьміна, О.Г. Мороз, В.О. Слєстєніна та ін.), психологічної готовності (Л.О. Кадібович, М.І. Дьяченко, А.Г. Кондратюк, А.П. Войченко та ін.) морально-психологічної готовності (Л.В. Кондрашова), покращення різних сторін педагогічного процесу (Л.В. Григоренко, Л.П. Вовк, Л.О. Савченко, М.Г. Вієвська, З.Н. Курлянд, О.І. Крєтова, Р.І. Хмельюк та ін.) одержали достатнє висвітлення в сучасній літературі і стали основою подальших пошуків шляхів підвищення рівня професійної підготовки сучасного вчителя.

Загальним питанням перетворення кадрового педагогічного потенціалу присвячені роботи О.А. Абдуллиної, Б.М. Андриєвського, В.І. Бондаря, Н.Г. Нічкало, С.О. Сисєвої.

Багато дослідників теоретично обґрунтували і конкретизували шляхи підготовки майбутніх педагогів до творчої педагогічної діяльності, розвитку їхньої творчої індивідуальності (А.М. Алексюк, Э.В. Бондарєвська, В.А. Кан-Калик, А.Й. Капська, Н.В. Кичук, М.Д. Никандров, Я.А. Пономарьов та ін.)

Останнім часом з'явилося багато робіт, у яких предметом дослідження виступає науково-дослідна діяльність студентів. Р.И. Горохова, В.Ф. Савченко, Р.П. Сеульський, Н.М. Яковлева й ін. розглядають науково-дослідну діяльність студентів як важливу складову їхнього професійного становлення.

Аналіз стану наукової розробки підготовки майбутнього вчителя до науково-дослідницької діяльності дозволяє говорити про те, що поряд із певними успіхами у вирішенні окремих аспектів цієї проблеми в цілому досягнутий рівень не можна вважати задовільним. Зазначені дослідження стосуються головним чином загальноосвітньої школи та довузівського етапу підготовки педагогічних кадрів у системі неперервної освіти. Що ж до підготовки майбутніх учителів початкової ланки освіти до творчої дослідницької діяльності, то наукові доробки у цьому напрямку фактично відсутні. Більш того, науково-дослідницька діяльність розглядається в більшості робіт авторів як важлива складова педагогічної підготовки студентів, але не досліджені на цей час її можливості в плані формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця.

На необхідність особистісно орієнтованого підходу до організації

професійної підготовки вказували у своїх роботах И.Д.Бех, М.П.Гудзик, Л.В.Кондрашова, В.Ф.Шаталов та ін. Вони розглядають навчальний процес не тільки за логікою навчального предмета, але і за логікою майбутньої професійної діяльності студентів. Особистісно орієнтований підхід передбачає перехід студента в позицію суб'єкта пізнання, праці і спілкування шляхом включення його в різні види діяльності. Тому, на наш погляд, організація науково-дослідної роботи це один з основних шляхів формування особистості студентів, оскільки "в особистості психічні властивості, здібності, риси характеру..." не тільки проявляються, але й формуються в ході власної діяльності (3.- С.192).

З огляду на вищесказане, мета даної статті полягає в обґрунтуванні учбово-дослідницької діяльності як фактора професійного становлення майбутніх педагогів, розвитку їхньої творчої індивідуальності та готовності до самоствердження й самовираження в самостійній діяльності.

Одною з діючих умов для виявлення творчої активності студентів, що поєднує в собі елементи репродуктивного і продуктивного, змінює і розвиває особу майбутнього спеціаліста, дозволяє реалізувати свої творчі сили, може бути їх залучення до навчально-дослідної діяльності.

Вивчення резервів реалізації сучасних тенденцій освіти (усвідомлення кожного її рівня як складової частини системи безперервної освіти, перехід на суб'єкт-суб'єктні відносини; заміна жорстко регламентованих способів організації навчально-виховного процесу на розвиваючий; комп'ютеризація і технологізація освіти; перехід від інформативних форм до активних методів і форм навчання та ін.) показує наявність значних потенційних можливостей у цьому напрямку інтенсифікації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів у період їх навчання у педагогічному вузі. Так діяльність дослідницького характеру створює реальні передумови для виконання робіт, які є за характером творчими, сприяє самореалізації і саморозвитку особистості студента. При їх виконанні створюється ситуація співпраці, співрозвитку, співтворчості викладача і студентів. НДД є засобом формування у студентів навичок самостійної пізнавальної діяльності. При виконанні наукових досліджень використовуються сучасні способи пошуку й обробки інформації. Дослідницька діяльність, будучи творчою, забезпечує вищий рівень активності особистості.

Необхідність підготовки вчителя до проведення педагогічних досліджень у майбутній роботі підтверджується і вимогами Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти. Серед загальних характеристик освіченості спеціаліста виділяють навички володіння сучасними методами пошуку, обробки і використання інформації, вміння її інтерпретувати й адаптувати у своїй професійній діяльності. Оскільки становлення особистості відбувається у процесі виховання, під засобами виховання слід розуміти організацію основних видів діяльності, що формує особистість. Тому навчання, гра, праця, спілкування і пізнання є провідними засобами підготовки майбутніх педагогічних кадрів, підвищення рівня їх професіоналізму.

Наукова діяльність поєднує в собі навчання, оскільки спрямована на освоєння нового досвіду у спеціально створених умовах; пізнання, у результаті якого з'являються нові знання про світ; гру, що формує досвід професійної діяльності; працю, так як вона пов'язана із затратою м'язової і нервової енергії, та спілкування – ділове, колективне, особисте. Дослідницька робота спрямована не на відтворення, а на отримання нової

інформації, що забезпечує суспільний досвід. Вона будується відповідно до свідомо сформованих правил, що визначають алгоритм дій і ведуть до свідомо сформованих правил, що визначають алгоритм дій і ведуть до встановлення істини. Звідси педагогічне дослідження у процесі навчання у вузі доцільно розглядати як постійні цілеспрямовані спроби студента впорядкувати суб'єктивний педагогічний досвід, побачити сенс і закономірність в його проявах, що дуже важливо для професійної діяльності майбутнього педагога.

Участь студентів у дослідницькій діяльності в силу особливостей організації навчального процесу відрізняється від діяльності професійних досліджень насамперед тим, що:

- обсяг знань студентів (особливо 1-2-х курсів) недостатній для проведення групових наукових досліджень;
- крім наукового дослідження студенти виконують завдання з інших наукових предметів;
- дослідницька робота для більшості студентів не є основним видом діяльності.

Виконання студентами робіт науково-дослідного характеру безпосередньо пов'язане з пошуком інформації, необхідної для розвитку внутрішнього світу особистості. Науково-дослідна діяльність є областю засвоєння знань у знаково-символьній формі, вона органічно включена у спілкування і спільну діяльність викладача і студента і відповідає всім вимогам до засобів виховання. Тому є всі підстави називати науково-дослідну роботу одним із ефективних факторів з виховання, який створює умови для реалізації і розвитку творчих сил особистості студента, успішної його підготовки до професійної діяльності.

Під науково-дослідною роботою майбутніх вчителів розуміється діяльність, спрямована на розвиток професійного потенціалу особистості студента, як засіб активізації його творчої активності, що виражається у прагненні пізнати нові факти, явища і процеси, використовуючи теорію і методику наукових досліджень.

Ідея про необхідність підготовки до досліджень педагогічних кадрів була сформульована ще С. Т. Шацьким, який стверджував, що вчитель повинен бути організатором, спостерігачем і дослідником життя дитячого колективу. "Якщо ви хочете, щоб педагогічна праця давала вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворилось на науку одноманітну повинність, ведіть кожного учня на щасливу стежинку досліджень", – говорив В. О. Сухомлинський [5.-С.72]. Підкреслюючи необмежені можливості педагогічної творчості, він вважав, що першою сходинкою педагогічної мудрості є дослідницька робота, і саме той, хто відчув у собі дослідника стає майстром своєї справи. Оскільки навчально-виховний процес завжди творчий і за своєю сутністю дослідницький, для його виконання необхідна спеціальна інформація про організацію механізму засвоєння, структуру творчої діяльності; одним із основних критеріїв кваліфікації вчителя є наукові знання й вміння.

На думку В. І. Загвазінського, дослідницький елемент "... був, є і ще в більшій мірі буде важливим елементом практичної діяльності педагога" [1.-С.14]. Процес наукового пізнання може здійснюватися лише фахівцями, спеціально підготовленими до нього з використанням відповідних засобів наукового дослідження.

У цьому плані є підстави повністю погодитися з думкою В.О.Сластьоніна

про те, що науковий потенціал у системі професійної підготовки вчителя має бути настільки високим, "щоб випускники вузів не тільки були знайомі з сучасною наукою і розбирались в ній, але й отримали початковий досвід пошукової роботи, вміння застосовувати методи у вирішенні практичних завдань, були готові до створення нових наукових цінностей"[179.-С.67].

У системі вищої педагогічної освіти України склались два основних напрямки участі студентів у дослідженнях, що забезпечують накопичення досвіду творчої роботи: навчально-дослідної і науково-дослідної діяльності.

Навчально-дослідну діяльність студентів (НДДС) ми розуміємо як діяльність, що здійснюється у рамках навчального плану. Здебільшого цей вид діяльності організується педагогом і спрямований на пошук пояснення і доведення закономірних зв'язків і відношень, фактів, явищ та процесів, що експериментально спостерігаються або теоретично аналізуються. Під час такої роботи здійснюється інтенсивне оволодіння студентами методами наукового дослідження, їх підготовка до педагогічної діяльності, вміння самостійного застосовування прийомів наукових методів пізнання. У результаті виконання навчальних досліджень вони оволодівають методами наукового пошуку, необхідними знаннями і вміннями, розвивають свої професійні можливості.

Перевагами НДДС є те, що при її організації і проведенні не вимагається виділення спеціального часу. Крім того, навчально-дослідна робота дозволяє включати у творчий процес усіх студентів.

До її форм відносяться лекції, семінарські, лабораторні і практичні заняття, підготовка рефератів, доповідей, курсових і дипломних робіт, виконання завдань під час педагогічної практики.

Основною організаційною формою навчального процесу є лекція, яку часто розглядають як логічно чіткий, систематично послідовний і ясний виклад того чи іншого наукового питання, навчального матеріалу. Її мета – не тільки ознайомлення з основами наук, а й формування у майбутніх фахівців професійного образу, закріплення творчого стилю роботи, розвитку своєрідності власної особистості. Лекція має не тільки виражати основний зміст дисциплін, що вивчаються, але й забезпечувати їх систематизацію, формувати відношення студентів до предмету вивчення, його ролі і значення в системі підготовки спеціаліста.

Як відзначає Л. В. Кондрашова, лекції тісно пов'язані з усіма видами навчальної роботи: практикою, лабораторними, семінарськими та іншими заняттями [2.-С.115].

Одним із першочергових завдань лекції є встановлення зв'язку навчання з обов'язковою і додатковою самостійною роботою студентів, ознайомлення з методологією дослідницької роботи. Вона змушує звертатися до літератури та підручників, веде до поглиблених, самостійних пошуків знань, до встановлення зв'язку теорії з практикою, стимулює до лабораторної технологічної, експериментальної і наукової діяльності, викликає потребу в науковому пошуку.

У результаті опитування студентів Криворізького і Херсонського державних педагогічних університетів, які регулярно займаються дослідницькою роботою (308 чол.), було виявлено, що біля третини з них залучались до наукової діяльності під впливом лекцій та особистості викладача. Разом з тим залучення студентів до творчого пошуку, активізація їх інтересу до наукової роботи забезпечується виключно за умови

дослідницько-проблемного характеру викладання лекційного матеріалу.

Результати проведеного анкетування студентів 1–2-х курсів вказаних вище навчальних закладів з метою виявлення впливу якості лекцій на розвиток окремих компонентів професійної підготовки показали: він у студентів проходить інтенсивніше, якщо викладач виступає в ролі співрозмовника, запрошує учнів мислити разом, розмірковувати у процесі викладання навчального матеріалу. Досягається це шляхом застосування методів логічного або евристичного розв'язання завдань, інтенсивного формування дослідницьких умінь і знань, творчого відношення до професійної діяльності, створенням умов для самостійного мислення студентів. Так, дослідницькі знання, уміння, самостійність, продуктивність, пізнавальна спрямованість при проблемно-пошуковому викладанні лекцій у студентів проявлялись значно частіше, ніж у студентів, де воно велося за традиційною схемою. Різниця складала від 14 до 52%.

На якість професійної підготовки вчителя великий вплив мають семінарські заняття. Вони покликані формувати досвід професійної діяльності шляхом застосування і поглиблення знань, набуття навичок і вмінь. Завдання викладацького складу полягає у старанному відборі та організації різних видів пізнавальної діяльності. Це насамперед дидактично обгрунтоване планування, виходячи з основної мети предмета вивчення; підготовка системи завдань, методичних і педагогічних рекомендацій, чітка організація і порядок проведення занять; встановлення мети кожного виду роботи; організація і проведення контролю і підведення підсумків.

Їх перевага над лекцією у тому, що тут задіяна менша кількість студентів, має місце безпосередній контакт зі студентами, застосовуються різноманітні методи і прийоми роботи. Заняття розвивають творчу самостійність і формують інтерес до наукової діяльності. Як правило, у навчально-виховному процесі вузу використовуються три типи семінарських занять: семінар, основною метою якого є поглиблене вивчення визначеного курсу; семінар, призначений ґрунтовному опрацюванню окремих тем курсу; семінар або спецсемінар дослідницького типу з незалежною від лекцій тематикою з окремих одиничних проблем для поглиблення їх розробки.

На думку студентів 1–2-х курсів (опитано 203 студенти) факультету початкової освіти Херсонського державного педагогічного університету, семінари є найбільш цікавою формою занять, адже у процесі обговорення можна висловити власну думку і намагатися її довести (72% із числа опитуваних). На семінарських заняттях удосконалюється вміння коротко і логічно викласти власну точку зору. Біля 68% респондентів відзначають, що навички пошуку і обробки інформації формуються найбільш ефективно саме у процесі підготовки до практичних і семінарських занять. Переважна більшість студентів вважає, що семінари більше сприяють формуванню самостійності (90%), змушують творчо відноситися до своєї діяльності (87%), підвищують працездатність (63%).

Результати анкетування показали, що дослідницька побудова семінарських занять, включення елементів ділової гри, розв'язання педагогічних задач, коментування тощо сприяє росту продуктивності мислення, вміння висловити свої думки, набувати дослідницьких знань (38%), дослідницьких умінь (54%), розвивати самостійність (80%), підвищувати продуктивність навчання (83%), розвивати пізнавальний інтерес (58%).

Відомо, що кожна форма організації навчального процесу несе в

собі відповідне специфічне навантаження у розвитку індивідуальності особистості майбутнього спеціаліста. Призначення лабораторно-практичних занять полягає в розвитку творчого потенціалу особистості студента, встановлення зв'язку з практикою на основі виконання завдань у спеціально пристосованих приміщеннях – лабораторіях. У цей вид навчальної діяльності включаються елементи дослідження, експериментального пошуку на основі набутих знань, умінь і навичок студентів. Лабораторні роботи проводяться паралельно з вивченням теоретичної частини курсу і є формою занять, що поєднують теоретичне і практичне.

Важливо включити студентів у діяльність, що змушує їх вагатися, думати, шукати рішення, спиратись на власний досвід, націлювати на відкриття власного варіанту розв'язку. Під час виконання лабораторних робіт активно формуються навички колективної діяльності, закріплюється зміст нової інформації, розвивається особистісна мотивація. Як показують результати опитування, використання активних методів в процесі виконання лабораторно-практичних завдань, пошуковий характер побудови навчання, орієнтація на самостійне добування знань, а не заповнення готових таблиць, репродукцій лекційного матеріалу, або роботи за зразком розвиває потенціал майбутнього вчителя, активно готує до творчої професійної діяльності.

Вивчення стану науково-пізнавальної діяльності студентів педагогічних вузів показує, що використання згаданих вище та інших організаційних форм (практикуми, консультації, колоквіуми, самостійні роботи), а також методів дискусії, ігор, конкурсів, круглих столів створюють умови і сприяють ефективному розвитку умінь використовувати на практиці такі методи наукового пізнання, як порівняння, аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування. Особливе місце в системі методів навчання для підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності займають так звані активні методи навчальної роботи. До них відноситься моделювання педагогічних ситуацій, психологічні замальовки, рішення педагогічних завдань, програвання ролевих ситуацій, захист проєктів.

Таким чином, на процес формування творчої індивідуальності майбутнього педагога мають вплив усі форми навчально-дослідницької діяльності. Але їх ефективність безпосередньо пов'язана з такою організацією навчальної роботи, де використовується пошуковий, проблемний підхід, орієнтація на самостійність і творчість. Це забезпечує наукову активність студентів, виникнення механізму, який сприяє їхній пошуковій діяльності, розвиває потребу в надбанні нових знань, дозволяє розвивати та реалізувати свої творчі задатки й здібності.

Література:

1. Загвязинский В.И. Учитель как исследователь. – М.: АПН, 1980.
2. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе. – Кривой Рог: ИВИ, 2000.
3. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1973.
4. Слостенин В.А., Мищенко А.И. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя // Советская педагогика. – 1991. -№ 10.
5. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы. – М.: Просвещение, 1982.

РОЗДІЛ III.

ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРАКТИЦІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ.

О. В. Бурдун

НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО- ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Згідно з державною національною програмою "Освіта", одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні є формування освіченої, творчої особистості. У зв'язку з цим педагоги все більше усвідомлюють гостру потребу в реалізації особистісного підходу до учня як одного з принципів організації навчання.

Особистісноорієнтоване навчання — це таке навчання, центром якого є особистість дитини, її самотуність, самоцінність; це визнання індивідуальності учня.

Не дивлячись на те, що особистісний підхід до навчання й виховання учнів своїми коріннями сягає глибинних витоків людської культури та педагогіки (гуманістичні ідеї Протагора, Сократа, Платона, представників епохи Відродження та нового часу; методика Марії Монтесорі; педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці та інших), численні сучасні дослідження (І. С. Якиманська, І. Д. Бех, В. О. Татенко та інші), розробка особистісного підходу продовжує бути актуальною теоретичною та практичною проблемою. Зміни, які відбуваються в суспільстві, впливають і на методи реалізації особистісного підходу в навчанні.

Ми знаходимося у стані переходу від індустріального суспільства до інформаційного. Матеріальною й технологічною базою інформаційного суспільства стануть різноманітного роду системи на базі комп'ютерної техніки, інформаційних технологій, телекомунікаційного зв'язку і комп'ютерні мережі. Тому в наш час комп'ютерні та інформаційні технології стають звичним компонентом освіти.

У 1985 році була прийнята урядова постанова "Про заходи щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів середніх навчальних закладів і широкого впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес", яка вважається точкою відліку появи нових інформаційних технологій навчання в школі. Ця постанова передбачала введення в 9-10 класах нового предмета "Основи інформатики та обчислювальної техніки". Але застосування нових інформаційних технологій тільки заради вивчення інформаційних технологій та фрагментарне впровадження їх у традиційні дисципліни не зчинило серйозного впливу на результати освіти. Введення комп'ютерів у традиційну модель навчання не призвело до бажаного результату, оскільки в цьому випадку комп'ютер реалізує не свої специфічні функції, а функції педагога (контроль або репетиторство). Нові інформаційні технології доцільно розробляти в межах особистісно-орієнтованої моделі навчання; у цьому випадку комп'ютер, як центральний засіб цієї технології, зможе проявити свої специфічні властивості та тим самим принципово перетворити діяльність, в яку він включається [1, 5].

Сучасний розвиток інформаційних технологій дозволяє використовувати НІТ в особистісно-орієнтованому навчанні в декількох напрямках:

- використання комп'ютерних технологій для діагностування рівня

знань, контролю, корекції та тренінгу типових умінь, яке само по собі не реалізує особистісно-орієнтований підхід у навчанні, але є неодмінною складовою будь-якого навчання та надає значну допомогу вчителю при виконанні цих функцій. Крім того, без діагностування особистості учня неможливо побудувати для нього систему навчання;

- використання адаптованих навчальних систем, які призначені для вирішення окремих дидактичних завдань зі збереженням структури, мети й завдань традиційного навчання, але в яких моделі навчання будуються з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (пам'яті, уваги, особливостей мислення та інших) [2, 197];

- застосування імітаційно-моделювальних програм, у яких учень може використати набуті знання та свій досвід для розв'язання конкретного практичного завдання, що неможливо зробити в природних умовах або для цього потрібен тривалий час. Імітаційно-моделювальні програми дозволяють створювати різні екологічні, фізичні, математичні, суспільні моделі, завдавати зовнішні параметри цих моделей, досліджувати процеси, які відбуваються у створеному світі та знаходити параметри, які оптимізують проходження імітованого процесу [3, 173];

- комп'ютер може використовуватися для засвоєння складних абстрактних теоретичних понять, яке досягається шляхом моделювання поняття. Дитина може засвоїти складне абстрактне поняття, якщо запропонувати йому як модель із фізичної реальності, яким можна маніпулювати спочатку наочно-дієво, а потім наочно-образно. С. Пейперт називає цей об'єкт об'єктом, за допомогою якого думають, та пропонує його створювати штучно за допомогою комп'ютера [4]. Приклад розробленого Пейпертом об'єкта є мікросвіт Черепашки Лого, за допомогою якого в молодших школярів вдається формулювати абстрактні поняття геометрії, механіки, математичного аналізу та програмування. Запропоновані об'єкти діти перетворюють у свої засоби осмислення світу, тому вони повинні бути привабливими для дитини й індивідуальними, відповідати її особистим смакам та пристрастям;

- нові можливості для учнів і викладачів надають телекомунікаційні технології. Завдяки комп'ютерним мережам набувають все більшого поширення міжнародні та національні телекомунікаційні проекти. Робота над проектом — практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, з урахуванням його інтересів та можливостей. Результатом проекту є індивідуальний досвід проектної діяльності учня. А робота під час проекту в комп'ютерних мережах дозволяє обмінюватися думками з дітьми з різних куточків світу, почувати себе членом суспільства, бути відповідальним за результати своєї праці.

Література:

1. Сергеева Т. А. Новые информационные технологии и содержание обучения // Информатика и образование. — 1991. — №1. — С. 3-10.

2. Меньяйленко О. С., Семенов М. А.. Комп'ютерне тестування індивідуальних особливостей // Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти: Матеріали всеукр. наук.-метод. конф. — Луганськ, 1998. — С. 197-198.

3. Освітні технології: Навчально-методичний посібник. Пехота О. М., Кіктенко А. М., Любарська О. М. та ін. / За заг. Ред. О. М. Пехоти. — К., 2002. 4. Пейперт С. Переворот в сознании: Дети, компьютеры и плодотворные идеи: Пер. с англ. — М., 1989.

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ВСЕБІЧНО-РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Проблема творчого розвитку особистості гостро стоїть у сучасному світі. Існує реальна потреба суспільства в інтенсивному розвитку інтелектуального потенціалу кожної людини. І найважливіша роль у цьому процесі належить школі, навчання в якій повинно бути підпорядковане ідеї розвитку творчих здібностей учнів. Одним із головних завдань такої школи є навчити учнів мислити (розвиток інтелекту). На нашу думку розвиток інтелекту повинен передбачати: а) розвиток розумових здібностей; б) забезпечення випускникам обсягу наукових знань на рівні світових стандартів; в) формування пізнавальних інтересів; г) раннє виявлення й розвиток індивідуальних творчих задатків і здібностей; д) орієнтацію на позитивні життєві цінності.

Розв'язання завдань, таким чином поставлених перед школою, можливо, по-перше, завдяки змісту освіти, по-друге, залежить від степені активності впровадження в практику роботи школи нових технологій навчання.

Серед існуючих інноваційних технологій виділимо технологію особистісно-орієнтованого навчання, так як, на нашу думку, дотримання основних принципів побудови особистісно-орієнтованої системи освіти, які були сформульовані Якиманською І.С., сприяє процесу узгодження власного суб'єктивного досвіду учня зі змістом освіти, який необхідно засвоїти.

Зіставимо, як узгоджуються основні компоненти змісту освіти й умови успішної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в особистісно-орієнтованому навчанні. До основних компонентів змісту освіти (за І.Лернером) належать:

1. досвід пізнавальної діяльності, що відображений у знаннях про природу, суспільство, техніку, мислення й способи діяльності;
2. досвід здійснення відомих способів діяльності, які втілюються разом із знаннями в уміння і навички;
3. досвід творчої, пошукової діяльності у вирішенні нових проблем, який вимагає самостійного застосування раніше засвоєних знань і вмінь у нових ситуаціях, формування нових способів діяльності на основі вже відомих;
4. досвід ціннісного ставлення до об'єктів і засобів діяльності людини, її прояву стосовно навколишнього світу, до інших людей [1, с.146-147].

До недавнього часу у шкільному навчанні переважав традиційний, суто просвітницький підхід, тому більшу частину змісту освіти становили перші два з названих вище його компонентів. На сучасному етапі, коли змінюються акценти в цілях навчання, зростає питома вага тих компонентів змісту, що забезпечують формування творчих рис особистості, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до дійсності. Реалізація цієї вимоги можлива завдяки дотриманню умов, які, з одного боку, сприяють успішній взаємодії суб'єктів особистісно-орієнтованого освітнього середовища, а з іншого допомагають у процесі навчання розкривати зміст освіти в узгодженості з особистісним досвідом учня. Розглянемо ці умови в такому формуванні, яке представлено І.С.Якиманською:

1. Виявлення й використання суб'єктивного досвіду учнів.
2. Перетворення навчального матеріалу на основі вивчення інтересів учнів у варіативні, проблемні, внутрішньо неоднозначні завдання.
3. Надання учням можливості вибору змісту, форм пред'явлення й способів переробки знань.
4. Стимулювання ініціативи учнів.
5. Підтримка самостійної дослідницької діяльності учнів [2, с.70].

Урок був і залишається однією з основних форм навчання. Тому він має бути спланований і проведений так, щоб сформульовані вище умови були реалізовані на уроці. Аналіз процесу впровадження особистісно-орієнтованого навчання в практику роботи школи свідчить про те, що умови взаємодії суб'єктів освітнього процесу успішно реалізуються на особистісно-орієнтованих уроках, які принципово відрізняються від традиційних пріоритетами в плануванні й організації освітнього процесу.

Так, особистісно-орієнтований урок будується у відповідності з основними етапами навчальної діяльності: орієнтація – ціле покладання – проектування – організація – реалізація – контроль – корекція – оцінка. Крім того, особистісно-орієнтований урок потребує, щоб у свідомості вчителя відбулася зміна вектора в напрямку учня. Учителю має усвідомити, що головний результат уроку – це розвиток особистості учня.

Підсумовуючи, відмітимо, що успіх у формуванні всебічно розвиненої творчої особистості досягається в тому випадку, коли кожен урок стає особистісно-орієнтованим завдяки дотриманню наступних умов:

- цільові настанови уроку зміщуються в бік особистості учня;
- навчальний предмет розглядається як засіб розвитку індивідуальності учня;
- триєдина мета уроку спрямована на створення умов для прояву індивідуальних можливостей і здібностей учнів.
- відбувається особистісне сприйняття учнями пізнавальних задач, що розв'язуються на уроці;
- учитель озброює учнів способами діяльності й прийомами їх переносу в нові, змінені умови;
- оцінюється не тільки результат, але й характер самої діяльності;
- надається допомога в організації міжособистісної взаємодії учасників навчального процесу; закладаються основи для самоосвіти.

Література:

1. Теоретические основы содержания общего среднего образования // Под ред. В.В.Краевского, И.Я.Лернера. – М.: Педагогика. – 1983. – 352 с.
2. Якиманская И.С. Требование к учебным программам, ориентированным на личностное развитие школьников // Вопросы психологии. – 1994. – №2. – С.70.

Dr Anna Klim – Klimaszewska, Dr Tamara Zacharuk

TECHNOLOGIA INFORMATYCZNA W SZKOLE WYŻSZEJ – SZANSE I ZAGROŻENIA

W ostatnich latach technologia informatyczna przyczyniła się do rozszerzenia możliwości rozwiązywania problemów dydaktycznych. Stwarza to nowe szanse realizacji procesu nauczania i uczenia się w szkołach wyższych.

W tych nowych okolicznościach technologia informatyczna stała się teorią i praktyką projektowania, rozwoju, użycia, kierowania i oceny procesów i środków uczenia się. To więcej niż komputer, oprogramowanie i wyposażenie audiowizualne. Jest to raczej kombinacja stosowania urządzeń elektronicznych i oprogramowania do usprawnienia uczenia się. Powiązanie telekomunikacji, komputera i teorii pedagogicznej pozwala na tworzenie nowych strategii uczenia się przez odkrywanie w wyniku umożliwienia studentom nieskrępowanego dostępu do informacji i wiedzy.¹

Technologia informatyczna może wywierać olbrzymi wpływ na sposoby uczenia się i nauczania w szkole wyższej. Studenci mogą dostosowywać tempo uczenia się do swoich własnych potrzeb. W wyniku integracji różnych technologii, takich jak komputer, modem, telefon, telewizja sprawą istotną będzie nie czas siedzenia na wykładach i ćwiczeniach, ale wiedza i umiejętności, które można nabywać w różnych okolicznościach. Nie jest istotne, czy kontakt między studentem w pracownikiem dydaktycznym następuje bezpośrednio, czy też pośrednio za pomocą telekomunikacji. Nowa technologia informatyczna umożliwi bowiem wielostronne kontakty między wykładowcami, studentami i między wykładowcami i studentami, kontakty z biblioteką, pozwalając na wielostronny dostęp do informacji, do uczenia się gdziekolwiek, kiedykolwiek i jakkolwiek, tak dużo, jak zechce tego student.²

Poważną rolę w procesie dydaktycznym w szkole wyższej, nie tylko jako element przygotowania zawodowego, ale również jako instrument doskonalący sam proces nauczania, może odegrać komputer. Może on być użyty jako doskonałe narzędzie prezentacji wyników analiz wykonywanych przez studentów na bazie profesjonalnych programów graficznych i animacyjnych oraz własnych, prostych programów, taki sposób realizacji zajęć może stanowić zarazem znakomite wprowadzenie do symulacji komputerowej prezentowanych treści. Komputer może być wykorzystywany także do ożywienia nawet części wykładu poprzez prowadzenie tematu metodą seminaryjną, której istotnym elementem jest np. opracowanie lub wykorzystanie przez grupę określonego programu. Dodatkowym efektem jest tu przygotowanie do używania komputera jako codziennego narzędzia pracy. Komputer, wyposażony w precyzyjnie przemyślany program, może być również użyty do sprawdzenia (w tym głównie przez samego studenta) i oceny wiedzy i umiejętności po zakończeniu kursu. Zastosowanie tego rodzaju pomysłów w praktyce jest zależne głównie od inwencji i umiejętności nauczyciela.³

Jeżeli wyższe uczelnie zachcą kształcić większą liczbę studentów i przy tym na wyższym niż dotychczas poziomie, to rozwiązaniem może być kształcenie na odległość. Jego istota polega na nauce przebiegającej synchronicznie, wykładowcy i studenci współdziałają ze sobą, słysząc własny głos i widząc się nawzajem w rzeczywistym świecie. Może ono występować w wielu różnych postaciach, np.:

- audiograficzne zdalne uczenie się, w którym wykładowcy współdziałają ze studentami wykorzystując komputer, modem i linię telefoniczną. Studenci znajdujący się w różnych miejscach są nauczani przez nauczyciela akademickiego będącego w jednym wybranym miejscu. Wykładowca przesyła komputerowy obraz tekstu i grafiki każdemu studentowi do jego komputera. Student ma przed sobą nie tylko cały materiał na monitorze, ale również może skorzystać z połączenia telefonicznego. Studenci mogą także odpowiadać na pytania znajdujące się na monitorze posługując się klawiaturą komputerową. Indywidualne odpowiedzi studentów przesyłane są przez modem do komputera

wykładowcy i ukazują się na monitorze. Obraz wideo może być komentowany przez nauczyciela akademickiego dzięki kamerze wideo;

- nauczanie przy wykorzystaniu połączeń satelitarnych odbywające się w studiu telewizyjnym, z którego jest przekazywane dzięki łączności satelitarnej do uczelni dysponujących odbiornikami telewizji satelitarnej. Z tego systemu mogą korzystać wszystkie szkoły wyższe w danym kraju. Proces nauczania realizowany jest przez nauczyciela akademickiego a odbierany przez wszystkich pragnących uczyć się w ten sposób. Nadawane programy wypełniają tylko część czasu nauki studentów, zwykle 2-4 razy w tygodniu. Pozostałą część czasu studenci spędzają w miejscowych laboratoriach lub pracują za pomocą komputera. Nauczanie satelitarne jest nauczaniem jednokierunkowym na linii nauczyciel-uczeń. Na obraz i słowo przekazywane przez wykładowcę w jedną stronę, studenci mogą odpowiadać tylko w ograniczony sposób, korzystając z bezpośredniego kontaktu telefonicznego lub posługując się cyfrową klawiaturą komputerową;

- dwustronnie interaktywna telewizja polegająca na obustronnym przesyłaniu sygnałów wzrokowych i słuchowych z jednego miejsca do wielu odbiorców, nawet znacznie oddalonych.⁴

Jednym z rozwiązań zastosowania nowej technologii informatycznej w procesie kształcenia w szkole wyższej jest standardowa technologia Internetowa. Dzięki zastosowaniu elektronicznej komunikacji można połączyć jedną osobę z drugą, jedną z wieloma osobami a nawet zorganizować dyskusję grupową. W ten sposób każdy nauczyciel akademicki i każdy student otrzyma narzędzie i dostęp do pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia w szkole wyższej. Internet umożliwia dostarczenie materiałów do nauki, porozumiewanie się w czasie wykładu między wykładowcami a studentami oraz porozumiewanie się w czasie dyskusji grupowych. Korzystając z możliwości, jakich dostarcza Internet, każdy student ma dostęp do materiałów objętych programem nauczania albo w postaci osobno drukowanych materiałów, albo materiałów znajdujących się w Internecie. Praca wykładowcy ze studentami polega na wzajemnym korzystaniu z poczty elektronicznej, informacji umieszczanych w biuletynie rocznika, z wybranej listy osób, do których przekazywane są oceny wykonanych prac. Materiały objęte programem nauczania są przekazywane studentom na stronie internetowej rocznika lub w poczcie elektronicznej wraz z załącznikami. Prace pisemne i testy są przekazywane nauczycielowi akademickiemu pocztą elektroniczną lub umieszczane w pamięci komputera w sieci internetowej przydzielonej uczelni. Student może również zadawać nauczycielowi pytania, korzystając z poczty elektronicznej lub biuletynu swojego rocznika czy uczelni. Wykładowca również wykorzystuje pocztę elektroniczną do udzielania odpowiedzi studentom. Może wykorzystywać do tego celu stronę rocznika w Internecie. W szczególnych przypadkach może przesłać wspólny list do wybranych studentów. Ponadto nauczyciele akademicy mogą za pomocą Internetu przekazywać prace do wykonania, zaopatrywać studentów w materiały pomocnicze, ułatwiać korzystanie ze zbiorów internetowych. Odpowiednie oprogramowanie umożliwia ocenę wykonanych przez studentów prac, przysyłając wyniki zarówno do wykładowcy, jak i studentowi.⁵

Do nowoczesnych technik informatycznych stosowanych w dydaktyce szkoły wyższej należy zaliczyć rozległe sieci komputerowe, światowe serwisy informacyjne, komputerowe bazy danych oraz multimedia.

W ramach sieci komputerowych istnieją połączenia służące do komunikowania się z innymi sieciami, z komputerami przesyłającymi między

sobą zbiory danych z postaci poczty elektronicznej oraz z Internetem.

Światowe serwisy internetowe (np. DIALOG, ECHO) są wielodostępna siecią komputerową o światowym zasięgu. Zawierają one niedostępne w kraju informacje z prawie wszystkich dziedzin nauki, techniki, biznesu, prawa, gospodarki, medycyny oraz bieżąco aktualizowane różnorodne aktualności i informacje o rynku, wydarzeniach, handlu, konsumpcji itp., streszczenia publikacji, prasowe serwisy informacyjne, oświadczenia i komunikaty.⁶

Bazy danych określane są jako zbiór wzajemnie powiązanych danych pamiętanych bez zbędnej redundancji, służących jednemu lub wielu zastosowaniom. Dane pamiętane są tak, że są niezależne od programów, które z nich korzystają. Umożliwiają one wyszukiwanie informacji według indeksów lub na podstawie graficznej reprezentacji. Zawartość informacyjna baz jest różnicowana pod względem treści i formy. Przykładem komputerowych baz danych są bazy serwisu informacyjnego DIALOG.⁷

Multimedia to połączenie różnych sposobów prezentowania informacji: tekstu, grafiki, dźwięku, animacji, filmu wideo. Główną zaletą multimediiów jest to, że nadają informacjom bardzo atrakcyjną i urozmaiconą formę. Wykorzystanie dźwięku i obrazu, z możliwością zatrzymania lub powtórzenia fragmentów, umożliwia kształcenie umiejętności, które nie było dotychczas możliwe bez obecności nauczyciela, np. nauka wymowy w nauczaniu języków obcych.⁸

Szczególnie predestynowane do systemowego stosowania różnicowanych technologii informatycznych jest szkolnictwo wyższe w swych formach niestacjonarnych. W życiu codziennym szkoły wyższej w pierwszej kolejności na zajęciach dydaktycznych dla studentów wieczorowych i zaocznych ujawniają się coraz silniejsze tendencje w postaci stosowania nowoczesnych mediów, takich jak: dyktafony, materiały kserograficzne, dyskiety komputerowe itd. Przed studiami niestacjonarnymi otwierają się możliwości

Footnotes:

¹ Por. R. Pachociński, Oświata XXI wieku. Kierunki przeobrażeń, IBE, Warszawa 1999, s. 108-110.

² Por. Tamże, s. 110-111.

³ Por. M. Hann, T. Jastrzębski, R. Michalski, Wspomaganie komputerowe procesu dydaktycznego na kierunku „Ocenotechnika”, „Pedagogika Szkoły Wyższej” nr 5, Ogólnopolskie Seminarium Pedagogiki Szkoły Wyższej, Szczecin-Warszawa 1996, s. 196-197.

⁴ Por. R. Pachociński, op.cit., s.111-113.

⁵ Por. Tamże, s. 149-156.

⁶ Por. E. Mączyńska, Wpływ nowoczesnych technik informatycznych i serwisów informacyjnych na organizację procesu dydaktycznego w szkole wyższej na przykładzie WSI Radom, „Pedagogika Szkoły Wyższej” nr 11/12, Ogólnopolskie Seminarium Pedagogiki Szkoły Wyższej, Szczecin-Warszawa 1998, s.215-220.

⁷ Por. M. Ratajczak, Cybernetyczny model organizacji studiów, „Pedagogika Szkoły Wyższej” nr 5, Ogólnopolskie Seminarium Pedagogiki Szkoły Wyższej, Szczecin-Warszawa 1996, s. 203.

⁸ Por. E. Mączyńska, op.cit., s. 220.

ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ, ПОБУДОВАНА НА СИСТЕМІ ШКІЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Теперішній час у нас часто називають перехідним або інноваційним. В освіті це проявляється постійним декларуванням відходу від традиційного навчання та появою нових технологій навчання. Загально визнаного визначення поняття “педагогічна технологія” немає. При системному підході технологія навчання трактується як системний спосіб організації діяльності вчителя й учнів у процесі навчання...[3, с. 15]. “... це модель спільної роботи вчителя й учнів з планування, організації та проведення реального процесу навчання за умови забезпечення комфортності для всіх суб’єктів освітньої діяльності” [2, с. 8]. Педагогічна технологія пропонує “проект навчального процесу, який зумовлює зміст, методи і форми навчально–пізнавальної діяльності учня” [1, с. 69]. Педагогічні технології у системі особистісно орієнтованого навчання повинні враховувати особливості індивідуального розвитку учня, орієнтуватися на розвиток особистості, його здібностей, реалізувати учіння як індивідуальну діяльність школяра, оскільки особистісно орієнтований підхід характеризується визнанням індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної дитини, її розвитку не як колективного суб’єкта, а перш за все як індивіда, наділеного своїм неповторним суб’єктним досвідом [8, с.5]. Особистісно орієнтоване навчання “передбачає формування цілісної особистості, яка усвідомлює свою гідність і поважає інших людей” [4, с. 83].

Однією з причин низької ефективності практичної педагогіки є те, що ні учень, ні учитель найчастіше не можуть взаємно вибирати один одного. Важливість впровадження педагогічних технологій у навчальний процес пов’язана перш за все з можливістю зменшення завдяки ним залежності учня від умінь, майстерності, особливостей характеру та досвіду свого учителя. Для цього навчання має стати технологічним процесом. Відомі критерії технологічності: концептуальність, системність, керованість, ефективність, відтворюваність та конструктивність, що полягає у розкритті змісту і характеру нормативної діяльності учителя, спрямованої на розв’язання дидактичних завдань уроку засобами конкретної технології [1; 2].

Для реалізації особистісно орієнтованого навчання в рамках сучасної критичної суб’єкт-суб’єктної педагогіки створено модель процесу навчання фізики в основній школі з використанням системи шкільного фізичного експерименту (ШФЕ) як головного дидактичного засобу управління, побудована на основі діяльнісної інтерпретації параметра навчального часу; визначено основні показники цієї моделі для створення конкретних технологій, спрямованих на інтенсифікацію навчання фізики у 7-8 класах; розроблена методика структурування навчального матеріалу з фізики за допомогою узагальнених (теоретичних і експериментальних) змістових одиниць; створено відповідні дидактичні матеріали й навчальні посібники для роботи за інтенсивною технологією: робочі зошити з фізики для 7 і 8 класів; посібник для вчителя “Фізика в дослідах” для 7 класу [5 – 7]. Пропонована модель процесу навчання фізики, побудована на суміщенні в часі діяльності учителя й учня, забезпечує значно глибшу індивідуалізацію й особистісну зорієнтованість навчання завдяки різній швидкості

подачі нових завдань (змістових одиниць) для роботи учнів із різним індивідуальним темпом виконавської діяльності. Перспективу вбачасмо у розробці структури педагогічної технології згідно запропонованої моделі, відповідно структурованих навчальних посібників (збірників завдань, робочих зошитів) і підручників, розробці комп'ютерних навчальних програм.

Література:

1. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
2. Гришина Т.В. Освітня технологія як об'єкт методичної роботи. – Харків: Вид. група “Основа”, – 2003. – 96 с.
3. Іваницький О.І. Класифікація технологій навчання фізики// Фізика та астрономія в школі. – 2002. – № 5. – С. 15-19.
4. Сілков В.В. Деякі аспекти впровадження технології особистісно-орієнтованого навчання // Теорія та методика вивчення природничо-математичних і технічних дисциплін. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет. – 2000. – Вип. 2. – С. 65–69.
5. Швай Р.І. Фізика в дослідях. Зошит для лабораторних та практичних робіт. 7 клас. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 80 с.
6. Швай Р.І., Гірний О.І., Фізика 7. Робочий зошит. – Львів: ВНТЛ, 1999. – 88 с.
7. Швай Р.І., Гірний О.І. Фізика 8. Робочий зошит. – Львів: ВНТЛ, 2000. – 116 с.
8. Якиманская И.С. Личностно ориентированное обучение в современной школе. – М.: Педагогика, 1996. – 96 с.

О.М. Лопатнюк

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Україна як одна з великих Європейських держав знаходиться на етапі демократизації соціальних інститутів на шляху інтеграції до світового співтовариства. Освіта є провідною проблемою, яка має розв'язуватися на засадах демократичного суспільства.

На сьогодні особистісний підхід до навчання вважається інноваційним. Поняття інновація стосується не тільки розробки і запровадження нового змісту освіти, нових педагогічних технологій, але і, перш за все, зміни стилю педагогічного мислення, образу діяльності педагога, його системи взаємовідносин з учнями. Міністр освіти і науки, доктор філософських наук, академік В.Г.Кремень, говорить про “зміну вектора” в освіті, маючи на увазі її особистісну спрямованість.

Вітчизняним вченим С.І.Подмазіним мету особистісно зорієнтованої освіти сформульовано таким чином: “Мета особистісно зорієнтованої освіти полягає у створенні оптимальних умов для розвитку і становлення особистості як суб'єкта діяльності і суспільних відносин до ієрархічної системи гуманістичних особистісних цінностей”.

Сьогодні ми маємо всі підстави говорити про становлення парадигми особистісно орієнтованої освіти, причому мова йде не тільки про розробку теоретичної моделі, проведення відповідних досліджень, але й про процес швидкого впровадження досягнень науки в практику, а інколи, навіть, про

випередження експериментально-практичної діяльності по будуванню особистісно орієнтованого освітнього процесу в закладах освіти в порівнянні з розробками в фундаментальній науці.

З метою забезпечення неперервності та наступності навчання в місті створено 11 навчально-виховних комплексів "Дошкільний навчальний заклад - загальноосвітній навчальний заклад".

Сучасна загальноосвітня школа має виховувати людей, здатних до розвитку й прийняття нестандартних рішень у світі, що стрімко змінюється.

Кроком до модернізації освітнього процесу є комп'ютеризація та інформатизація закладів освіти. На виконання міської програми інформатизації освіти триває процес комп'ютеризації навчальних закладів. Тільки протягом останніх двох років у школах міста встановлено 71 сучасний комп'ютерний клас.

Нагальною проблемою часу, однією з ключових проблем є перехід школи III ступеня на профільне навчання. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні про профілізацію йдеться як про один із шляхів забезпечення рівного доступу до освіти.

З метою професійного самовизначення учнівської молоді набуває поширення інтеграція навчально-виховного процесу позашкільних загальноосвітніх закладів, вищих навчальних закладів, про що свідчить "Програма творчої співпраці педагогів позашкільних закладів та викладачів індустріально-педагогічного факультету Криворізького державного педуніверситету на 2003-2008 рр."

Ми глибоко впевнені у необхідності зміни авторитарної педагогіки на особистісно зорієнтовану, на суб'єкт-суб'єктні відносини між учасниками педпроцесу. У нас немає іншого виходу, крім того, щоб виховати особистість активну, самодостатню, ефективно діючу.

Література:

1. Балл Г.А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии. - К.: Донецк, 1993.
2. Берне Р. Развитие Я-концепции и воспитание. - М., 1986.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. - К.: ІЗІН, 1998.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997.
5. Кремень В.Г. Через пріоритетний розвиток освіти, виховання до динамічного національного прогресу // Педагогіка толерантності. - 2000. - №4.
6. Освітні технології: Навчально-методичний посібник. - За заг. ред. д.п.н. О.М.Пехоти, К.: "А.С.К.", 2001.
7. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. - Запорожье: "Просвіта", 2000.
8. Якиманская И.Л. Личностно-ориентированная школа: Критерии и процедуры анализа и оценки ее деятельности. // Директор школи. - 2003. - №6.

ОТДЕЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНФОРМАЦИОННО-КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ

В настоящее время в оснащение школ и учебных заведений вычислительной техникой вкладываются большие финансовые ресурсы. Однако прежде чем приступить к работе с очередным новым компьютером, зададим себе вопросы: какие главные задачи должна решать школа? Как в решении этих задач может помочь вычислительная техника?

На наш взгляд, задачи, решаемые в процессе обучения в школе, можно разбить на следующие группы: 1) овладение требуемым объемом знаний и навыков; 2) формирование способности к самостоятельному мышлению; 3) формирование личности члена социума.

В том виде, в котором информатика преподается в школе, она вносит свой вклад в решение первой задачи в объеме требования самого предмета. Возникает парадоксальная ситуация: наиболее дорогая по оснащению и динамично развивающаяся дисциплина работает сама на себя, практически не имея связи с другими предметами. Зададим другой вопрос: может ли внедрение вычислительной техники в учебный процесс улучшить его качество, повысить глубину восприятия информации, облегчить работу педагога? Здесь однозначного ответа не существует. С одной стороны, современные информационные технологии позволяют провести быстрый поиск информации, с другой, – оценка проводится каждым специалистом самостоятельно, «вручную». Исходя из изложенного мы приходим к парадоксальному выводу: современная вычислительная техника не может, по большому счету, решать поставленные перед школой задачи.

До сих пор нет ответа на вопрос: как и где, в каком объеме, исходя из основных задач, решаемых в процессе обучения, можно и нужно применить вычислительную технику в учебном процессе, а где этого делать категорически нельзя. По сути, отсутствует сама концепция информатизации учебного процесса в школе и есть необходимость серьезно заняться стандартизацией использования ИКТ в обучении. То, что мы сейчас наблюдаем, иначе как стихийным движением в заданном времени направлении назвать нельзя. Одним из потребителей результатов работы школы являются сузы и вузы, которые отмечают резкое падение в последнее время качество подготовки абитуриентов. В первую очередь это касается способности самостоятельно мыслить, связывать между собой информацию из различных областей знаний. Наблюдается заметное падение уровня подготовки практически по всем предметам. Как проявилась эта тенденция в информатике? Подавляющее большинство абитуриентов не могут самостоятельно пройти путь от поставленной задачи к алгоритмам, а от него – к программе на конкретном языке программирования несмотря на постоянно увеличивающееся количество компьютеров в школах и семьях. Наличие компьютера в доме зачастую приводит к падению интереса к учебе из-за увлечения детей компьютерными играми. Предлагаем следующий вывод из сложившейся ситуации.

Полагаем, что надо пересмотреть методику преподавания предметов с целью стимулирования самостоятельного мышления, поощрять и развивать критическое отношение к догмам и шаблонам. Здесь на первое место выдвигается личность учителя, которого не может заменить никакой

компьютер.

Необходимость формировать у школьников понимание того, что ЭВМ – только помощник, который выполняет лишь рутинные операции.

Следует наладить межпредметные связи.

Даже при отсутствии ЭВМ педагог обязан научить детей разрабатывать алгоритмы и по ним составлять программы. Однако отсутствие компьютера понижает возможности педагога в возбуждении познавательного интереса к предмету.

І.В. Лов'янова

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні згідно з державною національною програмою “Освіта” є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного й морального здоров'я. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту й методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості учнів.

У зв'язку з цим педагоги й психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісного підходу до учня як одного із принципів організації навчально-виховної роботи, що обґрунтовується сучасною психологією й педагогікою. Такий підхід має сприяти більш цілеспрямованому, гармонійному розвитку особистості школяра як громадянина творчого, професійно діючого працівника. Розробка особистісного підходу – дуже складна теоретична й практична проблема. Її складність зумовлена перш за все тією обставиною, що особистість є чи не найскладнішим утворенням у світі й одночасно – суб'єктом перетворення цього світу і самого себе. Особистісний підхід – це певний методологічний інструментарій, розробка якого має спиратися на синтез видобутих психологічною та педагогічною науками закономірностей будови, функціонування та розвитку особистості.

Розв'язання проблеми побудови та запровадження особистісного підходу не слід розглядати спрощено, як таке, для якого достатньо лише узяти вже існуючі в науці принципи та знання про особистість, її розвиток, засоби його стимулювання й штучно об'єднати їх у певну сукупність теоретико-практичних понять і методів. З огляду на стан дослідження проблеми особистості у сучасній психології та педагогіці майже всі необхідні й можливі психолого-педагогічні компоненти особистісного підходу потребують подальшого суттєвого опрацювання або корекції у різних аспектах і узгодження один з одним у цілісному контексті.

Проаналізуємо існуючі різноманітні технології з точки зору їх належності до особистісно-орієнтованих.

- Так, вальдорфська педагогіка є однією з різновидів утілення ідей “гуманістичної педагогіки”. Вона може бути охарактеризована як система самопідняття й саморозвитку індивідуальності при партнерстві з учнем.

- Методика Марії Монтессорі є теж моделлю особистісно-орієнтованого підходу до навчання й виховання.

- Групова форма навчальної діяльності виникла як альтернатива існуючим традиційним формам навчання. В їх основу покладено ідеї Ж.-Ж.Руссо, Й.Г.Песталотці, Дж.Дьюї про вільний розвиток і виховання